

en waarop „theologische verschillen” duidelijk aan de dag kwamen, werd door de N.Z.R. een theologische studiecommissie benoemd, die over deze zaken had te rapporteren. Hierin namen zitting: Dr. Jansen Schoonhoven, voorzitter; dr. Blauw, secr.; prof. dr. Bavinck, prof. dr. Boendermaker, dr. K. J. Brouwer, dr. J. van der Linden, dr. Rasber, prof. dr. Herman N. Ridderbos, prof. dr. Sevenster, prof. dr. Vriezen, Dr. A. Meyers, dr. B. N. Oosterhof (= dr. B. J. Oosterhoff, chr. geref.), prof. dr. Van Unnik waren verhindert tot de commissie toe te treden.

Enkele opmerkingen hierover:

1e. Welke kringen het waren, „die de Zending wilden terugroepen tot haar eigenlijke en enige taak, de verkondiging van het Evangelie”, wordt in het rapport niet gezegd. Het is mogelijk, dat hier gezinspeeld wordt op twee artikelen van prof. dr. Zuidema in Geref. Weekblad, 4e jaarg., no. 35 en 36, die ook in dr. Honig's proefschrift aangevallen worden (Heroriëntering in de zendingroeping. De zelfbegrenzing der zendende Kerken). Indien dit zo is, komt binnen korte tijd de consciëntiekreet van dr. Zuidema voor de tweede maal onder vuur.

2e. In het rapport wordt het besluit van de synode van Amersfoort genoemd. Het komt ons voor, dat de overwegingen, die de synode tot zulk een besluit leidden wel wat summier zijn weergegeven. De synode van „onze” kerken besloot NIET toe te treden, op grond van de volgende overwegingen:

OMDAT:

a. deze Raad op een in felle andere grondslag staat dan onze Kerken;

b. deze Raad ten doel heeft o.a. het vertegenwoordigen van de Nederlandse zending in haar geheel bij de Internationale Zendingraad (statuten art. 1, sub 1), welke zonder nadere keur alle zendingcorporaties wil verenigen en onjuiste opvattingen heeft inzake de taak der zending op sociaal en politiek gebied, en ook als teken van verbondenheid met de Wereldraad van Kerken in alle officiële stukken voortaan spreken zal van „Internationale Zendingraad in associatie met de Wereldraad van Kerken”;

c. al deze organisaties worden gedreven door een eenheidsstreven, waarin geloof en ongeloof verbonden worden”.

Deze uitspraak is dus de commissie, die rapporteren moest, onder ogen gekomen. Waarom is zij niet vollediger vermeld? Waarom werden de bezwaren tegen de oecumenische samenwerking en de vage grondslag niet genoemd? Wat Amersfoort-1948 deed, was zich aansluiten bij het rapport van Arnhem-1930, dat feitelijk dezelfde bezwaren noemde. De N.Z.R. had goed gedaan, het besluit van onze kerken eens duidelijk te publiceren. Helaas zijn we in Nederland nog lang niet zover, dat bezwaren tegen de oecumenische actie (bron van veel onschriftuurlijk gedrijf) serieus genomen worden. Als de doofpot niet gehanteerd kan worden, dan vermag het caricaturiseren wel veel. Jammer, — het is allebei onchristelijk, dus onwetenschappelijk.

3e. Als we letten op de rapporteurs, dan vinden we daaronder verschillende, die reeds zeer sterk vóór comprehensive approach geposteed waren op het moment van hun benoeming. Was het niet beter geweest andere figuren te kiezen? Bijvoorbeeld prof. Zuidema en ds A. Bikker, die zich beide in zendingsskringen tegen de comprehensive approach gewerd hebben? We krijgen de indruk, dat de commissie enigszins eenzijdig was samengesteld.

INHOUD.

Het rapport begint met te handelen over: „De plaats der zending in de heilsopenbaring”. Wie het uitvoerige werk van prof. Herman Ridderbos: „De Komst van het Koninkrijk” kent, die zal het niet moeilijk vallen om de auteur van dit stuk te herkennen. Verschuillende uitdrukkingen uit bewust werk (het perfectum praesens en het futurum, blz. 391, 392; de overeenkomst tussen Dan. 7 en Matth. 28, blz. 395; het onderhouden, tereine, dat op een langere periode wijst, blz. 325) komen we ook in het rapport tegen. Betoogd wordt, dat de plaats van de zending in de heilsopenbaring bepaald is door het volbrachte werk van Christus en de voltooiing

approach. Tegenover bezwaarden betoogt het rapport, dat Christus ook discipelen uitzond om het evangelie te verkondigen EN daemonden te bannen, ziekten te genezen. Zie o.a. Matth. 10; Luc. 9; Marc. 16; Rom. 15: 18, 19. Een vraag wordt opgeworpen: Zijn medische, sociale, paedagogische arbeid niet van een andere orde? „Domineren daarin de liefde van Christus, de kracht des Heiligen Geestes — of is het veeleer de moderne cultuur, gedreven door menselijke ratio? Stelt de Zending door al deze arbeid tekenen van het koninkrijk Gods óf jaagt ze hierbij slechts naar idealen van humaniteit?”

Hierop wordt geantwoord: De liefde tot Christus dringt de zending tot medische verzorging, culturele verheffing. Al deze arbeid is nodig voor de ontplooiing van gezins- en gemeentelieven, opdat de christenen beeldragers Gods kunnen zijn. De evangelieprediking op het zendingsterrein kan niet zonder begeleiding van daadwerkelijk hulpbetoon en onderwijs.

De „jonge” en „oude” kerk zal zich verantwoordelijk moeten weten voor al dit werk. De ambtelijke vergaderingen zullen de coördinatie van alle op de kerstening van het gehele leven gerichte krachten moeten bevorderen. De kerkelijke ambtsdragers zullen echter de uitvoering van verschillende projecten aan het gemeenschapsleven moeten overlaten. De verkondiging van het evangelie zal niet alleen zakelijk, maar ook in de organisatorische groepering van christelijke activiteiten in het middelpunt moeten staan.

BEOORDELING.

In het kort mogen nu enige opmerkingen over de inhoud van dit rapport volgen.

Allereerst merken we op, dat in dit rapport veel gemist wordt, wat er zeker in had moeten staan. Al noteren we dankbaar, dat gesproken wordt over zending als planting der kerk, met het gebruiken van deze voetnootse term kunnen we thans niet tevreden zijn. De huidige voorzitter van de Int. Zendingraad, dr. John A. Mackay, heeft destijds het slagwoord gevormd: Laat de Kerk de Kerk zijn. Maar wat is hiermee bedoeld? De Here vergadert Zijn kerk door Zijn Woord en Geest tot 'n nieuwe gemeenschap, 'n nieuwe koinonia. Maar Zijn Woord wordt niet altijd zuiver gepredikt, er zijn ook onschriftuurlijke vormen van gemeenschap. Het doel der zending is heel bepaald: planting der WARE kerk.

Het is volkomen waar, dat „de zending” bepaald wordt door Christus' werk in verleden en toekomst. Maar dit maakt juist haar zeer waakzaam. Immers, Zijn werk in het verleden was: Zijn kerk bevestigdheid geven om met autoriteit Zijn evangelie te proclameren. De discipelen hadden de heidenen te leren, hoe zij in het huis Gods moesten verkeren. En vóór hen lag de dag des Heren: dan zou het óórdeel komen en beginnen bij het huis Gods. Verleden en Toekomst van Christus bepalen het Heden van de zendende kerk. Maar dwingen ook om trouw te zijn bij de zendingarbeid. Alle kerk- of zendingsbouwsels, die niet gegrond zijn op het fundament Jezus Christus, worden door Zijn vonnis weggestornd. „Lerende hen onderhouden, alles wat Ik u geboden heb” — ds Wielenga heeft er tijdens de Schooldag terecht op gewezen — slaat op de arbeid der trouwe kerk om de ware leer te verbreiden in de heidenwereld. De „jonge kerken” moeten leren waarachtig confessioneel te zijn. Het rapport had dit accent moeten geven. Juist nu, in deze oecumenische eeuw.

Eveneens had gewezen moeten worden op de kracht

Psalm 7: 11-18

Vertaling N.B.G.

Mijn schild zal bij de HERE wezen,
hen, die oprecht van hart Hem vrezen,
verloft Hij van de haat en spot;
rechtvaardig Rechter is mijn God.
En wil zich iemand niet bekeren,
dan weet Hij 't zwaard om hem te slaan,
Hij spant zijn boog, legt op hem aan.

Zijn wapens zal Hij op hem richten,
zijn pijlen maakt Hij vuur'ge schichten,
Zie, zwanger van het onheil zucht
hij, die met onrecht werd bevrucht,
en niets dan leugen zal hij baren.
Hij valt in zijn verborgen garen,
want op zijn hoofd keert 't onheil weer,
zijn kwaad komt op zijn schedel neer.

Ik zal de HEER met psalmen prijzen,
de Allerhoogste eer bewijzen,
Ik loof naar zijn gerechtigheid
de naam des HEREN 't allen tijd.

A. v. B.

van dit werk in Zijn toekomst. Enerzijds wijst de Schrift er op, dat de ontplooiing van Gods koninkrijk tijd behoeft: de kerk mag zich beijveren om het leven der volkeren om te vormen naar Christus' geboden. Anderzijds wordt Christus verwacht: dit bewaart voor eenzijdig cultuuroptimisme (social gospel), „voor een „comprehensive approach”, waarbij het „comprehensive” hoofdzakelijk betrokken wordt op de materiële behoeften en de boodschap van verzoening en vergeving te loor gaat”.

Het tweede deel van het rapport, kennelijk door anderen opgesteld, handelt over: „De taak der zending”. In aansluiting aan Voetius wordt betoogd, dat de zending gericht is op de planting der kerk. Het zendingadoel is niet allereerst: persoonlijke bekering, stichten van het koninkrijk Gods, het organiseren van volkskerken. De plicht der zending is aandacht te schenken aan de doorwerking van het evangelie in het leven der volkeren. Afgewezen dient te worden het streven naar kerkelijke macht en het humanisme. Het evangelie sluit in zich vergeving der zonden, vernieuwing van het ganse leven. Deze zendingstaak worde gerealiseerd door een totale aanpak: comprehensive

EÉN HERDER.... EÉN KUDDE (IV)

§ 6. Over de synodale afwijzing van de reformatische sacramentleer.

We willen thans nagaan hoe de synode van Den Haag oordeelde over het gevoelen van hen, die de uitspraken van 1942, en derhalve ook de Vervangingsformule van 1946, verwierpen.

Zijdelings kwam deze kwestie reeds ter sprake toen we bespraken hoe de elkaar opvolgende synoden over de Verklaring van Gevoelen spraken. Wij moesten toen constateren, dat deze zich er zorgvuldig van hebben onthouden een rechtstreeks en duidelijk oordeel daaromtrent uit te spreken.

Over de houding van de synoden ten aanzien van de leer der bezwaarden is evenwel nog meer te zeggen.

Zal echter het synodale gedrag in deze in het volle licht komen te staan, dan is het nodig eerst te memorieren wat de verwerpers van de synodale leerconstructie inzake de in geding zijnde leerpunten voorstonden.

Dat kan nu het beste geschieden, door ons af te vragen wat zij ten aanzien van de sacramenten geloofden.

Zeer zeker: het ging in de leerstrijd over belofte, sacrament, verbond.

Maar de gehele strijd concentreerde zich, zoals van zelf spreekt, om het sacrament. Het sacrament is immers het teken en zegel van belofte en verbond. In het sacrament krijgen verbond en belofte hun meest concrete gestalte onder de mensen.

Wat nu de bezwaarde, later uitgestoten, broeders omtrent de sacramenten leerden, hebben ze eenvoudig en duidelijk in hun Verklaring van Gevoelen geformuleerd.

Met wat zij daarin uitspraken wilden zij, ingaande op de situatie van 1943 en volgende jaren, speciaal twee momenten uit de leer der kerk ten aanzien van de sacramenten accentueren.

Vooreerst handhaafden zij, dat wat men de objectiviteit, de realiteit, de ongeschondenheid der sacramenten noemt.

En daarnaast, als consequentie van het eerste, wezen zij de subjectivering der sacramenten, zoals deze in de theorie van een het „aanwezige geloof” of de „aanwezige inwendige genade” verzegelende sacrament de kerken bedreigde, radicaal af.

Wat het eerste betreft legden de bezwaarden er de nadruk op, dat door gereformeerden en gereformeerde kerken steeds is beleiden, dat de inhoud, de kracht, de natuur van de sacramenten volstrekt onafhankelijk zijn van de gesteldheid van hen aan wie ze naar Gods ordinantiën worden bediend. En dat dus de sacramenten, waar ze ook maar naar Gods bevel worden bediend, altijd en voor ieder volkomen hetzelfde betekenen en verzegelen.

Calvin predikte reeds, dat de kracht en de waarheid van het sacrament niet afhangt van de staat of het oordeel van hen, die het ontvangt. Want wat God heeft ingesteld blijft altijd vast en houdt altijd zijn

natuur, ook al veranderen de mensen ⁴⁰⁾.

In het Avondmaal wordt daarom het vlees en bloed van Christus even waarlijk aan de onwaardigen gegeven als aan Gods uitverkoren gelovigen ⁴¹⁾.

En evenzo wordt in de doop aan alle dopelingen de vergeving der zonden en de vernieuwing des levens aangeboden en — sacramenteel — ook door hen ontvangen ⁴²⁾.

Zeker, de ongelovigen bewerken door hun goddeloosheid wel, dat wat God hun tot heil beschikt, voor hen van geen nut is. Want zij versperren door hun verdorvenheid deze genade Gods de weg en bewerken zo, dat zij voor hen ijdel is. Maar dat verandert niets aan de inhoud, de kracht, de natuur van het sacrament. Ook al bleef er op heel de wereld geen enkel vonkje geloof over, dan zou het sacrament toch nog altijd het steeds gelijk blijvende, volle, waarachtige sacrament zijn ⁴³⁾.

Wat Calvin nu zo leerde — en Luther is in dit opzicht geheel homogeen met hem — werd overal in de gereformeerde belijdenissen opgenomen en alzo tot leer der kerk verklaard.

Zo vinden we b.v. in de tweede Helvetische confessie de duidelijke uitspraak, dat de volkomenheid der sacramenten niet van de waardigheid der gebruikers maar alleen van de trouw en de waarheid en de goedheid Gods afhangen. De sacramenten, zo verzekert deze belijdenis, bestaan uit woord, teken en betekende zaak. En ze zijn ware en volkomen sacramenten,

⁴⁰⁾ Institutie, IV, 14, 16.

⁴¹⁾ Idem, IV, 17, 33.

⁴²⁾ Catechismus, Zondag 49.

⁴³⁾ Catechismus, Zondag 49; Institutie, IV, 17, 33; Comment. op Ez. 20: 20.